

Nr 91

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring i statens pensionslöneförordning, m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
dels anta härvid fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning den 28 maj 1959 (nr 286);
dels bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Hans Gustafsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i statens pensionslöneförordning som innebär att pensionslönen höjs för provinsialläkare. Vidare föreslås vissa ändringar i statens allmänna tjänstepensionsreglemente som bl. a. berör pensioneringen vid de kungl. teatrarna och de statsunderstödda symfoni- orkestrarna.

Slutligen läggs förslag fram om reglering av pension eller livränta åt vissa personer.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning den 28 maj
1959 (nr 286)

Härigenom förordnas, att 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning den 28 maj 1959 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

2 mom. Som pensionslön gäller för lönegradsplacerad tjänst med lön enligt löneplan A eller B månadslönen för den lönegrad i vilken tjänsten är placerad. Som pensionslön gäller vidare för tjänst i lönegrad C 1 eller D 1 månadslönen för lönegrad A 23 och för tjänst i lönegrad E 1 månadslönen för lönegrad A 1. Inom lönegrad med flera löneklasser gäller som pensionslön månadslönen i den högsta löneklassen och inom löneklass med flera månadslönebelopp det belopp efter vilket tjänstemannens lön bestämmes.

2 mom. Som pensionslön gäller för lönegradsplacerad tjänst med lön enligt löneplan A eller B månadslönen för den lönegrad i vilken tjänsten är placerad. Som pensionslön gäller vidare för tjänst i lönegrad C 1, D 1 och E 1 månadslönen för lönegrad A 25, A 23 respektive A 1. Inom lönegrad med flera löneklasser gäller som pensionslön månadslönen i den högsta löneklassen och inom löneklass med flera månadslönebelopp det belopp efter vilket tjänstemannens lön bestämmes.

I pensionslönen ————— lönegrad B 7.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1966.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 18
mars 1966.*

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ÄSPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Gustafsson, *vissa pensionsfrågor m. m.* och anför.

I. Pensionslön för provinsialläkare

1961 års riksdag (prop. 181, SU 186, rskr 394) beslöt att huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet skulle överföras från staten till landstingen den 1 juli 1963. Samtidigt godkändes grunder för statsbidrag till landstingen för deras kostnader för provinsialläkarväsendet. Enligt dessa grunder, vilka utformats efter överläggningar mellan företrädare för staten och svenska landstingsförbundet, skall statsbidraget täcka kostnaderna för provinsialläkarnas löner med viss förhöjning till bestridande av vikariatskostnader m. m. Provinsialläkarna skall även efter landstingsövertagandet tills vidare pensioneras genom statens försorg. Ett fåtal provinsialläkare står kvar i statliga tjänster i lönegrad C 1 på övergångsstat. Deras pensionslön beräknas enligt 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning den 28 maj 1959 (nr 286) efter 23 lönegraden på löneplan A.

Löne- och anställningsvillkoren för landstingsanställda provinsialläkare regleras genom en överenskommelse, som ingicks den 15 mars 1965 mellan landstingens centrala lönenämnd och Sveriges läkarförbund och som gäller fr. o. m. den 1 januari samma år. Dessa läkare uppbär lön enligt lönegrad A 21 på kommunal löneplan och åtnjuter dessutom inkomster i form av ersättningar enligt taxa samt i vissa fall även lönetillägg.

Statens allmänna tjänstepensionsreglemente den 28 maj 1959 (nr 287) — SPR — äger tillämpning på de landstingsanställda läkarna. Liksom för de statsanställda provinsialläkarna beräknas pensionslönen efter 23 lönegraden på löneplan A. Detta följer av beslut av statens personalpensionsverk med tillämpning av 3 § 7 mom. statens pensionslöneförordning. Staten svarar helt för pensionskostnaderna.

Svenska landstingsförbundet och Sveriges läkarförbund tar i gemensam skrivelse den 23 juni 1965 upp fråga om ändrad pensionslön för de landstingsanställda provinsialläkarna. Av skrivelsen framgår att frågan behandlats vid de förhandlingar som föregick nämnda överenskommelse den 15 mars 1965. I skrivelsen anförs vidare.

Problemet gällde närmast huruvida den gällande pensionslönen kunde anses vara tillräcklig med hänsyn till att provinsialläkartjänsterna får betraktas som sluttjänster och att befattningshavarnas samlade inkomster på grund av tjänsten väsentligt överstiger slutlönen i lönegrad A 23. Resultatet av förhandlingarna i denna del blev att parterna i en protokollsanteckning förklarade sig vara ense om att i gemensam framställning till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i nu gällande pensionsbestämmelser att pensionslönen för provinsialläkare kommer att utgöra lönegrad A 25.

Under hänvisning till det anförda hemställer de båda förbunden att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om att pensionslönen för de landstingsanställda provinsialläkarna höjs till angiven nivå fr. o. m. den 1 januari 1965.

Departementschefen. I anledning av vad svenska landstingsförbundet och Sveriges läkarförbund anfört i sin skrivelse anser jag mig kunna förorda att de landstingsanställda provinsialläkarnas pensionsförmåner förbättras genom att pensionslönen bestäms att motsvara månadslön enligt lönegrad A 25. Samma pensionslöneförhöjning bör genomföras för det fåtal provinsialläkare som ännu kvarstår i statlig tjänst. Förhöjningen bör i princip gälla fr. o. m. den 1 januari 1965.

För att genomföra vad jag nu förordat påkallas sådan ändring i 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning att pensionslönen för statligt anställd provinsialläkare i lönegrad C 1 bestäms att motsvara lönegrad A 25. Beträffande de landstingsanställda läkarna föreslår jag den ändringen i förhållande till nuvarande ordning att föreskrift om pensionslönen tas in i bilagan till pensionslöneförordningen.

Inom civildepartementet har utarbetats förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning, vilket förslag torde underställas riksdagen för antagande. Kungl. Maj:t bör vidare inhämta riksdagens bemyndigande att ändra bilagan till förordningen så att samma pensionslön föreskrivs för landstingsanställda provinsialläkare som för de statsanställda. Ändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1966. Kungl. Maj:t bör emellertid äga meddela erforderliga övergångsbestämmelser för att möjliggöra retroaktiv tillämpning fr. o. m. den 1 januari 1965.

II. Pensioneringen vid de kungl. teatrarna och de statsunderstödda symfoniorkestrarna

SPR äger tillämpning på anställningar vid de kungl. teatrarna. Pensioneringen är av s. k. icke-statlig typ. För reglementets tillämpning förutsätts i sådana fall att huvudmannen erlägger föreskrivna pensionsavgifter. Efter

framställning av styrelserna för teatrarna har i prop. 1966: 1 (bil. 10, s. 34) föreslagits att pensioneringen vid teatrarna fr. o. m. den 1 juli 1966 förändras till s. k. helstatlig typ, vilket innebär att SPR blir tillämpligt utan att avgifter erläggs.

SPR äger tillämpning på musikerpersonal men däremot ej på andra anställda vid de statsunderstödda symfoniorkestrarna. Även denna pensionering är av icke-statlig typ. I anledning av framställning från Göteborgs orkesterförening har i nyssnämnda prop. (bil. 10, s. 46) föreslagits att även annan personal vid orkestrarna skall omfattas av denna pensionering.

Vid bifall till angivna förslag påkallas vissa ändringar i SPR. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att vidta dessa ändringar.

III. Pensionsrätt för tjänsten som vaktmästare vid Thielska galleriet

Stiftelsen Thielska galleriet bildades år 1924 i syfte att för det allmännas räkning bevara de på egendomen Eolskulle på Djurgården förvarade omfattande och värdefulla Thielska konstsamlingarna och att hålla dessa tillgängliga för den konstintresserade allmänheten. Genom ett penninglotteri erhöles medel för att inköpa egendomen med samlingar m. m. och bilda en fond, vars avkastning används för stiftelsens verksamhet. Även statsbidragsmedel, f. n. 25 000 kr. för budgetår, jämte inkomster i form av inträdesavgifter står till förfogande för verksamheten.

Stiftelsens styrelse tar i skrivelse den 6 april 1964 på anförda skäl upp fråga om pension av statsmedel för vaktmästaren vid galleriet G. E. Johansson. Denne är född den 22 oktober 1918 och uppbär i sin anställning vid galleriet samma löneförmåner som statlig museivakt. Under erinran att föregående tjänstinnehavare vid sin avgång tillerkändes pension av statsmedel hemställer styrelsen att även Johansson måtte beredas sådan pension när han avgår ur tjänst.

Statens personalpensionsverk avstyrker framställningen. Frågan om pension av statsmedel för Johansson bör enligt pensionsverket i varje fall inte upptas till prövning förrän i samband med hans framtida avgång.

Departementschefen. Jag finner det motiverat att redan nu ta ställning till förevarande pensionsfråga. Med hänsyn till stiftelsens karaktär anser jag att Johansson bör beredas rätt till pensionsförmåner som om han innehaft statlig tjänst. Jag förordar att SPR får tillämpas på vaktmästartjänsten vid galleriet. Anledning synes ej föreligga att föreskriva att pensionsavgifter erläggs. Viss ändring i bilagan till SPR fordras för att genomföra förslaget. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att vidta denna ändring.

IV. Förbättring av pension för f. d. meteorologen M. V. Törnbohm

F. d. meteorologen vid flygvapnet M. V. Törnbohm har i sin tjänst fullgjort regelbunden flygtjänstgöring från år 1946 till och med den 30 september 1963, då han avgick med ålderspension enligt SPR. Såsom kommenderad till flygtjänstgöring uppbar Törnbohm flygtillägg från och med den dag — den 1 juli 1951 — när flygvapnets meteorologpersonal tillerkändes rätt till sådant tillägg. Vid flygtjänstgöringen utgick dessförinnan flygtraktamente.

Eftersom Törnbohm börjat uppbara flygtillägg först den 1 juli 1951 har hans ålderspension, i anslutning till föreskrift i bilagan till statens pensionslöneförordning, bestämts med beaktande av en pensionslön, som avvägts till fyra femtedelar efter månadslönen för avgångstjänstens lönegrad och till återstående del efter månadslönen för en lönegrad som är två enheter högre.

Törnbohm anhåller att hans pensionslön måtte uppräknas med hänsyn till att han varit kommenderad till flygtjänstgöring sedan år 1946.

Samtliga remissmyndigheter, *chefen för flygvapnet, försvarets civilförvaltning* och *statens personalpensionsverk*, finner skäl tala för bifall till ansökningen och tillstyrker att pensionslönen för Törnbohm får beräknas som om han börjat uppbara flygtillägg redan år 1946.

Enligt uppgift från flygstaben kan förutses högst 3 liknande fall, som även de avser meteorologpersonal.

Departementschefen. I likhet med remissmyndigheterna förordar jag att Törnbohms pension räknat från tidpunkten för hans avgång helt avvägs efter en lönegrad som är två enheter högre än den som då gällde för hans meteorologtjänst. Kungl. Maj:t bör äga meddela beslut av samma innebörd i det fåtal likartade fall som kan väntas bli aktuella.

V. Omreglering av skadeståndslivränta för Elsa Lundberg

Elsa Lundberg, som är född den 24 juli 1903, blev i juli 1906 påkörd av ett tåg inom Simrishamns hamnområde. Hon fick högra armen avklippt strax nedanför armbågen och bär därefter protes. Genom dom den 25 maj 1908 förpliktigade rådhusrätten i Simrishamn Malmö—Tomelilla Järnvägsaktiebolag som ägare av ifrågavarande spårssystem att på grund av skadan utge bl. a. skadestånd till Lundberg med 350 kronor årligen under hennes återstående livstid. Skadeståndsskyldigheten grundades på 2 § lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägsdrift.

Den 16 november 1942 träffades avtal mellan järnvägsstyrelsen och Malmö järnvägars Aktiebolag, som då ägde järnvägen Malmö—Tomelilla, om förvärv för statens räkning av bolagets järnväg och övriga tillgångar. Enligt detta avtal övertog staten bl. a. bolagets förpliktelser »sådana de be-

finnas på tillträdesdagen» och därmed också skyldigheten att utge livräntan till Lundberg.

Järnvägsstyrelsen har i skrivelse den 14 juni 1965 underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om och i vad mån samt för vilken tid Lundbergs ifrågavarande livränta skall omregleras.

Riksförsäkringsverket har avgett yttrande över skrivelsen och redogör i detta inledningsvis för de föreskrifter om dyrtidstillägg och omreglering som meddelats beträffande skadeståndslivräntor av typ II. Dessa är numera omräknade med tillämpning av grunderna för omreglering av vissa ersättningar för yrkesskador m. m. En tillämpning av dessa grunder på Lundbergs livränta skulle medföra en förhöjning av den årliga livräntan med sammanlagt omkring 1 380 kr. fr. o. m. den 1 juli 1961, 1 900 kr. fr. o. m. den 1 januari 1963 och 775 kr. från och med månaden näst efter den — juli 1970 — då hon fyller 67 år.

Riksförsäkringsverket framhåller att den livränta som tilldömdes Lundberg för nära 60 år sedan numera har kvar bara en liten del av sitt ursprungliga värde. Den skada hon åsamkades vid olyckshändelsen har medfört ett besvärligt lyte och torde även ha ekonomiska konsekvenser för henne. Eftersom hon i sin anställning som kontorist i ett privat företag år 1964 hade en årslön av 12 300 kr., synes dock skadan ej ha kommit att betyda synnerligen mycket för hennes utkomstmöjligheter. En uppräknings av livräntan finner ämbetsverket i och för sig skälig, oaktat livränterätten inte grundas på någon skadeståndsskyldighet som åvilar staten.

En höjning av Lundbergs livränta i ungefärlig proportion till levnads-kostnadsutvecklingen efter den tidpunkt, då staten övertog betalningsansvaret för livräntan, skulle enligt riksförsäkringsverket medföra att livräntans årsbelopp stiger från 350 till 734 kr.

Departementschefen. Lundberg har sedan 1906 ett besvärande lyte som kan förutsättas ha haft vissa följder i ekonomiskt hänseende för henne. Det reella värdet av den livränta på 350 kr. för år som tillerkänts henne på grund av skadan har med hänsyn till inträffad försämring av penningvärdet i avsevärd grad minskats.

Att Malmö järnvägars Aktiebolag förstatligades innebar att statsverket övertog bolagets förpliktelser sådana de befanns vara vid tidpunkten för övertagandet. Statsverkets skyldighet gentemot Lundberg är alltså begränsad till att utbetala den utdömda livräntan. I likhet med riksförsäkringsverket anser jag emellertid billighetsskäl tala för att livräntan nu uppräknas.

Enligt min mening bör uppräkningsen ske i viss anslutning till de grunder, som tillämpats vid förbättring av pensioner för sådana förutvarande anställningshavare vid numera förstatligade enskilda järnvägar som avgått ur tjänst innan järnvägen förstatligades eller ombildats till statligt bolag. Dessa pensionärer har fått sina pensioner uppräknade till 80 % av nivån för mot-

svarande statliga pensioner enligt vederbörligt tjänstepensionsreglemente av år 1947.

Jag förordar att Lundbergs livränta uppräknas med belopp som svarar mot 80 % av den förhöjning som i allmänhet medgivits personer med rätt till statliga skadeståndslivräntor av typ II. Angivna förhöjning bör hon få tillgodonjuta retroaktivt från och med budgetåret 1963/64. Hennes livränta kommer vid bifall härtill att höjas med omkring 1 520 kr. för år för tiden fr. o. m. juli 1963 t. o. m. juli 1970, då hon fyller 67 år, och med omkring 620 kr. för år för tid därefter. Dessa belopp bör ändras i samma mån som nyssnämnda statliga skadeståndslivräntor. Förhöjningen av livräntan bör betraktas som sådan förmån som enligt 17 kap. 2 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring medför minskning av pension.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör det uppdragas åt riksförsäkringsverket att utbetala livräntan. Kostnaderna för densamma bör liksom hittills bestridas av trafikmedel.

VI. Hemställan

Vad jag förordat i det föregående bör träda i kraft den 1 juli 1966, om annat ej angetts särskilt. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser som kan behövas.

Under åberopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1) anta förenämnda förslag till *förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning den 28 maj 1959 (nr 286)*,

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta den ändring i bilagan till statens pensionslöneförordning som föranleds av förslaget under I,

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i statens allmänna tjänstepensionsreglemente den 28 maj 1959 (nr 287) som föranleds av förslagen under II och III,

4) medge att f. d. meteorologen M. V. Törnboms pension och Elsa Lundbergs livränta uppräknas enligt vad jag förordat i det föregående under IV och V.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

S. Jarvin

Innehållsförteckning

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. statens pensionslöneförordning den 28 maj 1959 (nr 286)	2
I. Pensionslön för provinsialläkare	3
II. Pensioneringen vid de kungl. teatrarna och de statsunderstödda symfoniorkestrarna	4
III. Pensionsrätt för tjänsten som vaktmästare vid Thielska galleriet ..	5
IV. Förbättring av pension för f. d. meteorologen M. V. Törnbohm	6
V. Omreglering av skadeståndslivränta för Elsa Lundberg	6
VI. Hemställan	8